

Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova

DISPOZIȚIA

nr. 27 din 21 iunie 2022

În conformitate cu art. 22 din Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr. 132-137, art. 696), art. 2 din Hotărârea Parlamentului nr. 41/2022 privind declararea stării de urgență (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 52², art. 63¹), Hotărârea Parlamentului nr. 105/2022 privind prelungirea stării de urgență (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 119, art.216¹) și pct. 6, 7, 8 și 9 din Regulamentul Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1340/2001 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 150-151, art. 1387), Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova

DISPUNE:

1. Se aprobă Raportul privind necesitatea prelungirii stării de urgență cu propunerea de a remite Parlamentului solicitarea de a prelungi starea de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova, prevăzut în anexă.
2. Se prezintă Guvernului spre examinare Raportul privind necesitatea prelungirii stării de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile art. 15 și art.18 alin.(2) din Legea nr. 212/2004 privind declararea stării de urgență, de asediu și de război, cu propunerea de a înainta Parlamentului solicitarea de a prelungi pentru o perioadă de 45 zile, începând cu 24 iunie 2022, starea de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova, declarată prin Hotărârea Parlamentului nr. 41/2022 și prelungită prin Hotărârea Parlamentului nr. 105/2022.
3. Ministerul Afacerilor Interne va pregăti și va prezenta Guvernului spre examinare proiectul hotărârii Guvernului cu privire la înaintarea, către Parlamentul Republicii Moldova, a propunerii privind prelungirea stării de urgență, precum și proiectul hotărârii Parlamentului privind prelungirea stării de urgență.
4. Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova sunt obligatorii și executorii pentru conducătorii autorităților administrației publice centrale și

locale, ai agenților economici, ai instituțiilor publice, precum și pentru cetățeni și alte persoane aflate pe teritoriul Republicii Moldova.

5. Prezenta dispoziție intră în vigoare din momentul emiterii și se publică pe pagina web oficială a Guvernului.

**Prim-ministru,
Președinte al Comisiei**

Natalia GAVRILIȚA

Raport consolidat privind necesitatea prelungirii stării de urgență pe teritoriul Republicii Moldova

21 iunie 2022

Prelungirea războiului din Ucraina și incertitudinea privind evenimentele ce vor urma alimentează situația de criză în domeniul energetic și al refugiaților și afectează de asemenea infrastructura, conexiunile comerciale și lanțurile logistice, inclusiv de produse alimentare, fiind necesare redimensionarea și reevaluarea soluțiilor și măsurilor care să consolideze procesele de importanță vitală în Republica Moldova, dar și pentru întreaga regiune.

Războiul din Ucraina a afectat stabilitatea și predictibilitatea piețelor energetice, augmentând creșterea prețurilor și generând incertitudini suplimentare cu privire la siguranța livrărilor.

Pentru a dispune de posibilitatea intervenției prompte în scopul asigurării securității aprovizionării cu resurse energetice și gestionării fluxului de refugiați, prin Hotărârea Parlamentului nr. 105/2022, pe întreg teritoriul Republicii Moldova a fost prelungită starea de urgență declarată prin Hotărârea Parlamentului nr. 41/2022, iar Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova (CSE) a adoptat un șir de decizii importante, care vizează sectoarele energiei și gestionării fluxului de refugiați.

Astfel, continuă activitatea în Centrele provizorii de gestionare a unor fluxuri de străini pe teritoriul Republicii Moldova, Centrele temporare pentru trierea refugiaților, respectiv în Centrele de plasament temporar al refugiaților; au fost mobilizate resurse de transport, servicii sociale și medicale, dar și alocate fondurile necesare pentru acoperirea cheltuielilor aferente acestor procese. De asemenea, au fost adoptate o serie de decizii în scopul asigurării securității energetice a țării, precum și în ceea ce privește securitatea alimentară, respectiv gestionarea mai eficientă a lanțurilor logistice și realizarea conexiunilor comerciale.

Asigurarea energetică a țării

Instabilitatea piețelor energetice și volatilitatea sporită a prețurilor, cauzate de războiul din Ucraina se reflectă în mod firesc și asupra funcționalității regulilor de piață și a viabilității normelor/mecanismelor aferente piețelor energetice ale Republicii Moldova, stat importator net de **gaze naturale și produse petroliere și preponderent și de electricitate.**

În contextul stării de urgență, declarată în Republicii Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 41/2022 și prelungită prin Hotărârea Parlamentului nr. 105/2022, pentru a asigura stabilitatea a prețurilor energiei și continuitatea aprovizionării, CSE a

adoptat un șir de decizii care au drept scop asigurarea securității aprovizionării cu resurse energetice.

Riscuri și incertitudini specifice domeniului energetic pentru perioada următoare

1. Deși în prezent există un contract de furnizare a gazelor naturale pe un termen de cinci ani între SA „Moldovagaz” și SAP „Gazprom”, în continuare persistă riscul privind rezilierea unilaterală a contractului din cauza neexecutării auditului datoriilor financiare. În egală măsură, în condițiile necesității de reanalizare a contractului între Moldovagaz și Gazprom în luna octombrie 2022 privind volumele capacităților de livrare, acest aspect crește incertitudinea securității de aprovizionare a gazelor naturale în Republica Moldova și a prețului la care gazul livrat va fi indexat.

2. În lipsa unor surse alternative la preț competitiv de import al gazelor naturale persistă riscul imposibilității achiziționării acestora și accesării capacității de transportare către Republica Moldova.

3. În contextul în care contractul de furnizare dintre SA „Moldovagaz” și SAP „Gazprom” rămâne în vigoare, există riscul menținerii unor prețuri înalte la gazele naturale, din cauza fluctuațiilor pieței cauzate de instabilitatea din regiune și a componentei din formula de stabilire a prețului de import legată de prețul la gazele naturale pe bursa internațională TTF, ceea ce ar putea implica necesitatea aplicării unor decizii CSE suplimentare pentru asigurarea capacității de plată a consumatorilor pentru resursele energetice și a capacității SA „Moldovagaz” față de furnizorul extern, pentru menținerea echilibrului economiei naționale.

4. Riscul neimplementării în termenele stabilite a proiectului „*Securitatea furnizării în Moldova*”, ce urmează a fi finanțat de către BERD printr-un împrumut în scopul achiziționării unor volume de gaze naturale de la furnizori/traderi de pe piețele regionale și stocarea acestora în depozitele subterane din țările vecine. Contractarea creditului presupune o serie de formalități și aprobări ce necesită mai mult timp pentru realizare. În egală măsură, creșterea prețului de import a gazului natural ar avea potențialul de a genera deficiențe de plată, mai ales în cazul în care acest gaz este stocat în totalitate și neaccesat în perioada de returnare a plăților.

5. Riscul creșterii prețurilor la energia electrică în regiune, care ar avea impact nemijlocit asupra prețurilor/tarifelor la consumatorii finali și ar necesita o posibilă intervenție a statului în scopul asigurării suportului acestora, în mod particular a consumatorilor vulnerabili. În prezent, prețurile din piețele europene de energie electrică sunt de circa patru ori mai mari decât prețul energiei vândute de SA „Молдавская ГРЭС”.

6. Riscul creșterii prețurilor la produsele petroliere, a congestiei de transport pentru furnizarea acestora și a limitării stocurilor comerciale de produse petroliere în contextul modificărilor lanțurilor de aprovizionare și al crizei energetice la nivel regional/global.

7. Având în vedere că furnizorul de la care în prezent se procură cea mai mare parte a energiei electrice (SA „Молдавская ГПЭС”) produce energie electrică în baza gazelor naturale livrate conform prevederilor aceluiași Contract de furnizare (*în baza căruia se livrează gaze naturale malului drept*), în cazul rezilierii unilaterale de către SAP „Gazprom”, există riscul majorării substanțiale a prețurilor energiei electrice, dacă aceasta va fi procurată majoritar din alte surse disponibile în regiune.

8. Având în vedere că, la momentul actual, încă nu a fost definitivat/promovat proiectul Legii speciale privind achiziția energiei electrice pentru perioada de până la data de 31 martie 2023, în contextul în care nu este prelungită starea de urgență există riscul imposibilității aplicării mecanismului actual de achiziție a energiei electrice.

9. Reconfigurarea rutelor de aprovizionare cu gaze la nivel european, creșterea ponderii LNG, intenția de a achiziționa gaze în mod centralizat la nivel UE, inclusiv pentru țările din Parteneriatul Estic, sunt elemente ce pot necesita decizii rapide.

Considerând riscurile care se păstrează în privința securității aprovizionării Republicii Moldova cu energie electrică, gaze naturale și produse petroliere, dar și a asigurării energiei către consumatori, este necesară prelungirea stării de urgență, pentru a dispune de posibilitatea de intervenție promptă în cazul necesității luării unor decizii suplimentare celor instituite de cadrul juridic existent, pentru asigurarea tuturor consumatorilor cu resurse energetice și menținerea securității energetice a statului.

Impactul asupra domeniului transporturilor

Conflictul armat din Ucraina a modificat traseele obișnuite ale lanțurilor logistice de transport de mărfuri pe segmentul transportului rutier, prin suprasolicitarea infrastructurii existente, fapt ce a generat și blocarea parțială a lanțurilor logistice asociate transportului rutier și feroviar și a afectat activitatea de transport al mărfurilor pe segmentul naval și aerian în ceea ce privește punctele de destinație/origine din Ucraina, Belarus și Rusia. Astfel, din datele Serviciului Vamal rezultă că transportul internațional de mărfuri care anterior tranzita teritoriul Ucrainei a fost redirecționat în mare parte prin teritoriul Republicii Moldova, fapt ce a generat încărcarea majoră a infrastructurii și a posturilor vamale, în special pe segmentul de frontieră moldo-română. Această suprasolicitare este cauzată de creșterea accentuată a traficului rutier transfrontalier de mărfuri, în special a tranzitului internațional din Ucraina prin Moldova a produselor agricole, în contextul imposibilității utilizării transportului naval și a celui feroviar. Exemplificăm situația atipică a majorării fluxului mijloacelor de transport marfă și pasageri pe perioada stării de urgență prin statistica înregistrată privind numărul mijloacelor de transport ce au traversat frontiera Republicii Moldova pe ambele sensuri prin toate posturile vamale, potrivit căreia se atestă o creștere de 88% în perioada 24.02 - 20.06.2022 (1.333.652 de mijloace de transport), față de aceeași perioadă a anului trecut (709.345 de mijloace de transport).

În acest context, prin procedurile urgentate, adoptate de către CSE, au fost elaborate și aplicate mai multe reglementări privind tranzitarea de către autovehiculele străine pentru a se întoarce la destinația inițială, acțiuni similare fiind aplicate pentru transportatorii autohtoni. Complementar, prin intermediul deciziilor CSE, a fost creat cadrul de reglementare provizoriu cu privire la limitarea utilizării spațiului aerian, fiind necesară revizuirea periodică asupra acestei situații.

În continuare, ținând cont de relațiile de interconexiune strânsă pe segmentul transfrontalier dintre Ucraina și Republica Moldova, problema fluxurilor de aprovizionare a mărfurilor distorsionate încă persistă. Acest fapt impune necesitatea menținerii unui mecanism rapid de intervenție și anume prelungirea situației de urgență.

Gestiunea fluxului de refugiați

La frontiera de stat, în perioada 24.02 – 19.06.2022, au fost înregistrate 1 442 749 traversări ale cetățenilor ucraineni, dintre care pe sensul de intrare – 726 499 și pe sensul de ieșire – 716 250 de cetățeni.

Fluxul ridicat de persoane din Ucraina spre Republica Moldova pe segmentul moldo-ucrainean a testat capacitățile de reacție ale angajaților autorităților competente să gestioneze frontiera de stat, reprezentând o presiune fără precedent.

La data de 19.06.2022, pe teritoriul național continuau a se afla **76 967** de cetățeni străini, inclusiv **73 211** cetățeni ucraineni, dintre care **40 684** erau copii/minori. De la începutul războiului, Republica Moldova a primit un număr semnificativ de refugiați raportat la numărul de locuitori.

Sistarea stării de urgență ar exclude facilitățile acordate prin deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale pentru gestionarea sistemului de migrație și azil al Republicii Moldova, în special a fluxul sporit de străini care au intrat, tranzitat, ieșit de pe teritoriul țării, inclusiv procedura de relocare a străinilor. Totodată, gestionarea exclusiv prin instrumentele și pârghiile prevăzute de regimul stării de urgență a celor aproape 77 000 de străini refugiați din Ucraina, care în prezent se află pe teritoriul Republicii Moldova și dintre care o parte sunt încadrați în câmpul muncii, ar impune demararea procedurilor prevăzute de legislația în vigoare (la momentul actual imposibil de realizat).

Concomitent, în perioada 24.02 - 19.06.2022, Biroul Migrație și Azil a preluat 7 946 de cereri de azil.

Securitatea la frontieră

Actualmente, la frontiera de stat **moldo-ucraineană** toate punctele de trecere cu statut internațional și interstatal activează în regim normal (21 internaționale și 5

interstatale), cu excepția punctelor de trecere de pe segmentul central – a căror activitate este sistată de către autoritățile ucrainene.

Presiunea migrațională pe sensul de intrare în Republica Moldova se atestă pe întregul **sector verde** al frontierei moldo-ucrainene, segmentul de frontieră moldo-ucrainean fiind supus riscului tentativelor de trecere ilegală a frontierei de stat. Majoritatea persoanelor care comit treceri ilegale sunt cetățeni ai Ucrainei de gen masculin cu vârsta cuprinsă între 18 și 60 ani, care, urmare a măsurilor restrictive impuse de statul vecin la ieșirea din țară, au încercat să eludeze controalele la frontieră.

Din totalul de persoane depistate pentru tentativă/trecere ilegală a frontierei de stat, 98% sunt bărbați cu vârsta cuprinsă între 18 și 60 de ani. Odată depistați la frontieră aceștia solicită azil - o formă de protecție internațională.

Ordinea și securitatea publică

Actualmente, în procesul de gestionare a evenimentelor la frontiera de stat și a proceselor migraționale activizate imediat după declanșarea acțiunilor militare pe scară largă pe teritoriul Ucrainei s-a constatat că fluxul de persoane la frontiera de stat cu Ucraina a crescut de 3,7 ori, iar cel la frontiera de stat cu România pe sensul de ieșire din Republica Moldova – de 2,5 ori.

Împreună cu fluxul de persoane care intră pe teritoriul Republicii Moldova au fost documentate mai multe tentative de intrare a persoanelor aflate în căutare, a armelor, munițiilor, precum și a unor sume importante de mijloace bănești, pe care le au asupra lor persoanele străine.

În continuare activează Centrul Național de Coordonare Integrată a Acțiunilor de Ordine Publică în regim 24/7, în scopul gestionării în regim real a tuturor aspectelor de ordine și securitate publică în contextul războiului din Ucraina și impactului acestuia. Activitatea desfășurată de Centru permite analiza informațiilor în regim real și susținerea deciziilor privind intervenția în punctele și segmentele specifice, atunci când tabloul de ordine și securitate publică sau securitatea la frontieră înregistrează o dinamică riscantă.

Plasamentul temporar al refugiaților

În perioada 24.02 – 31.05.2022, Agenția Națională Asistență Socială a aprobat crearea a 127 de Centre de plasament temporar pentru refugiați, cu o capacitate totală de peste 10.000 de locuri.

Pe parcurs, având în vedere diminuarea fluxului de refugiați, activitatea a 40 de centre a fost sistată, în prezent fiind active 87 de centre cu o capacitate totală de 7.251 de locuri.

În Centrele de plasament temporar pentru refugiați, în perioada menționată, au fost înregistrate/cazate peste 60.000 de persoane.

În perioada 24.02 - 19.06.2022, în Centrele provizorii din gestiunea Ministerului Afacerilor Interne au fost înregistrați 8.788 de străini. În aceeași perioadă, din numărul total al străinilor înregistrați au fost cazați 5.639 de străini.

Totodată, până la 19.06.2022, au fost relocați 1.844 de străini originari din Ucraina, dintre care: 882 – în Germania, 535 – în Austria, 200 – în Lituania, 106 – în Franța, 30 – în Letonia, 28 – în Norvegia, 25 – în Spania, 13 – în Olanda, 16 – în Irlanda, 6 – în Elveția și 3 – în Italia.

Asistență medicală acordată refugiaților

În cadrul sistemului de sănătate al Republicii Moldova se acordă asistență medicală gratuită refugiaților în cazul urgențelor medico-chirurgicale, supravegherii medicale și asigurării continuității tratamentului maladiilor cu impact major asupra indicatorilor de sănătate publică.

În perioada 24.02 – 20.06.2022 a fost acordată asistență medicală unui număr semnificativ de refugiați:

- în cadrul asistenței medicale primare – 6.028 de pacienți refugiați, dintre care 2.401 copii și 227 de gravide;

- în cadrul asistenței medicale urgente – 5.003 pacienți refugiați, dintre care 2.943 de copii și 113 gravide. Au fost transportați pentru spitalizare – 2.091 de pacienți refugiați, dintre care 1.041 de copii și 71 de gravide;

- în cadrul asistenței spitalicești: total adresări – 4.407 pacienți refugiați, dintre care 2.437 de copii și 1.950 de adulți (Chișinău – 3.021, raioane – 1.386);

- au fost înregistrate 111 nașteri și 12 decese (pacienți internați);

- au fost realizate 605 de ședințe de dializă;

- au fost consultați/diagnosticați 271 de pacienți refugiați cu patologie oncologică;

- au fost depistate 89 de cazuri de infecție Covid-19.

Incluziunea socială a refugiaților

În contextul gestionării situației de criză este important de menționat că prin Dispoziția CSE nr.4/2022 a fost facilitat dreptul de muncă pentru cetățenii ucraineni. Astfel, persoanele refugiate, indiferent de statutul legal, pot fi angajate pe teritoriul Republicii Moldova. Angajarea se realizează pe baza numărului național de înregistrare și a contractului individual de muncă.

Conform datelor disponibile la 20.02.2022, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă a primit notificări de la 139 de agenți economici despre angajarea a 580 de cetățeni din Ucraina, dintre care 450 de femei și 130 de bărbați. 427 de cetățeni ucraineni sunt angajați în municipiul Chișinău, iar 153 – în raioanele Republicii Moldova.

Conform notificărilor angajatorilor, cetățenii din Ucraina au ocupat locuri de muncă în următoarele profesii/meserii: programator, inginer, cosător, vânzător, vânzător-consultant, bucătar, chelner, montator sub-asamblare, infirmieră, operator în sectorul de producere, agent servicii client, manager diverse domenii, operator introducere date și altele.

Încadrarea copiilor în procesul educațional

Procesul de încadrare a copiilor din familiile de refugiați din Ucraina în instituțiile de învățământ general din Republica Moldova rămâne în continuare în vizorul Ministerului Educației și Cercetării. Astfel, 6.069 de copii (2.298 cu vârstă preșcolară/ 3.771 cu vârstă școlară) se află la evidența organelor locale de specialitate în domeniul învățământului, 648 de copii (până la 2 ani – 19; 3 ani – 131; 4 ani – 158; 5 ani – 187; 6 ani – 121; 7 ani – 32) sunt încadrați în 238 de instituții de educație timpurie, iar 294 de copii – în cadrul a 49 de instituții extrașcolare și 41 – în cadrul a 10 tabere de odihnă pentru copii.

Pe parcursul vacanței de vară 2022, Ministerul Educației și Cercetării va continua monitorizarea evidenței copiilor din familiile refugiate din Ucraina și încadrarea acestora în tabere pentru copii și antrenarea lor în alte activități extrașcolare organizate în acest scop, cu informarea Centrului Unic de Gestionare a Crizei Refugiaților (în comun cu organele locale de specialitate în domeniul învățământului).

De asemenea, luând în calcul prognozele care indică faptul că în acest moment este puțin probabil ca războiul declanșat în Ucraina să se încheie în perioada următoare, precum și faptul că riscurile ce vizează securitatea statului se mențin, rezultă necesitatea de prelungire a stării de urgență pentru ca autoritățile să aibă în continuare posibilitatea gestionării în regim de urgență a următoarelor aspecte din **domeniul vamal și cu privire la frontiera de stat:**

1. Adoptarea deciziilor urgente (simplificarea procedurilor de control vamal, sincronizarea activității posturilor vamale în funcție de fluxul de mărfuri și pasageri și evoluția situației în regiune etc.) în vederea fluidizării traficului de mărfuri și pasageri la frontieră;

2. Deschiderea de noi posturi vamale la frontiera cu România (ex. regiunea Leova și regiunea Ungheni);

3. Reevalonarea/scutirea de la achitarea drepturilor de import pentru anumite categorii de mărfuri de primă necesitate în vederea menținerii nivelului prețurilor și neadmiterii deconectării de la gazele naturale a Republicii Moldova;

4. Desfășurarea activității Poliției de Frontieră și a Serviciului Vamal la punctele de trecere a frontierei de stat moldo-române situate pe teritoriul României;

5. Stabilirea unor restricții la export pentru anumite categorii de mărfuri de primă necesitate în vederea asigurării pieței interne;

6. Creșterea în perioada imediat următoare a exporturilor de produse agricole, ceea ce necesită adoptarea unor decizii urgente în vederea fluidizării/traversării traficului de mărfuri la posturile vamale;

7. Criza de produse petroliere manifestată prin deficitul pe piață a unor produse petroliere principale va necesita adoptarea unor decizii urgente pentru a interzice exportul/reexportul de produse petroliere pentru aprovizionarea suficientă a cererii interne.

Cu referință la acțiunile militare, există riscul unei amplificări a crizei umanitare la frontiera moldo-ucraineană, fiind identificate următoarele **riscuri și amenințări în adresa securității statului**:

1) creșterea numărului de treceri ilegale ale frontierei de stat, pe segmentul verde, de către cetățenii Ucraineni de gen masculin, în contextul deciziei Ucrainei de a nu permite ieșirea din țară a bărbaților cu vârsta cuprinsă între 18 și 60 ani;

2) fluxul necontrolat al persoanelor cu vârste de 18-60 ani cu antecedente penale, membri ai grupărilor criminale, lideri ai grupărilor criminale, mercenari și alte categorii care întreprind tentative de a intra în Republica Moldova cu abateri de la mecanismul stabilit de către autoritățile Republicii Moldova;

3) circulația ilegală a armelor și munițiilor pe segmentul central și cele care pot fi introduse din Ucraina prin zona verde;

4) contrabanda de mijloace bănești (bani falși), obiecte de artă, obiecte de cult, pietre și metale prețioase, aspecte de introducere legală a mărfurilor în teritoriul necontrolat, cu ulterioara scoatere prin contrabandă în spațiul UE;

5) traficul ilegal de substanțe narcotice, psihotrope și precursori.

Totodată, în cazul ridicării stării de urgență, instituită urmare a războiului din Ucraina, există premise pentru apariția următoarelor **riscuri și amenințări cu impact asupra securității frontaliere**:

1) Abrogarea prevederilor care permit autorizarea traversării frontierei de stat pentru străinii care vin direct din Ucraina în temeiul unui set mai larg de documente și revenirea la actele de călătorie prevăzute expres în dispozițiile Hotărârii Guvernului nr.765/2014 cu privire la aprobarea listei documentelor de călătorie acceptate pentru traversarea de către străini a frontierei de stat a Republicii Moldova, prezumă apariția următorului risc.

Riscul: Imposibilitatea autorizării intrării în Republica Moldova a străinilor care nu dețin acte de călătorie acceptate la traversarea frontierei de stat, fapt care la rândul său va genera o creștere a solicitărilor de azil fictive pentru a intra pe teritoriul Republicii Moldova și, respectiv, se vor crea blocaje în punctele de trecere a frontierei de stat. Se vor intensifica și cazurile de trecere ilegală pe segmentul verde al frontierei moldo-ucrainene, dat fiind faptul că femeile și copiii nu vor deține acte acceptate de Republica Moldova, statul ucrainean fiind actualmente în imposibilitate de a răspunde cererii de perfectare a actelor de călătorie valabile.

2) Războiul din Ucraina a impus necesitatea evacuării cât mai rapide a persoanelor aflate pe teritoriul acestui stat, printre care și străini care nu pot accede pe teritoriul Republicii Moldova, în lipsa unei vize valabile. Drept urmare, prin prevederile pct. 9 al Dispoziției CSE nr. 2 din 25.02.2022, șeful Inspectoratului General al Poliției de Frontieră a fost investit cu atribuții de a lua decizia privind autorizarea trecerii frontierei de stat de către străinii care vin direct din Ucraina, în circumstanțe în care aceștia nu întrunesc condițiile de intrare în Republica Moldova.

Riscul: Străinii care au obligația deținerii unei vize la intrarea în Republica Moldova nu vor putea intra, tranzita teritoriul național decât prin solicitarea unei forme de protecție pe teritoriul Republicii Moldova, fapt ce va crește inutil presiunea pe sistemul de azil din Republica Moldova sau, în cazul neadmiterii, există riscuri pentru viața și sănătatea acestor persoane care vor rămâne blocate pe teritoriul ucrainean.

3) Abrogarea Regulamentului privind instituirea mecanismului intersectorial de cooperare pentru identificarea, asistența și monitorizarea copiilor în situație de risc, veniți de pe teritoriul Ucrainei în perioada declarării stării de război în Ucraina prevăzut la anexa nr.3 a Dispoziției CSE nr. 14 din 14 aprilie 2022, prezumă apariția următorului risc.

Riscul: Traficul de ființe umane, în special traficul de minori, care constituie o categorie vulnerabilă, va fi în creștere din cauză că mecanismul de control și regimul special instituit acestora va fi considerat nul. De asemenea vom fi în imposibilitatea de a lucra în grupuri intersectoriale pentru procesarea și luarea deciziilor aferente, în procesul de monitorizare a copiilor în situație de risc, veniți de pe teritoriul Ucrainei în perioada declarării stării de război în Ucraina. Ținând cont de situația de război, autoritățile de protecție și control din statul vecin nu pot asigura protecția deplină a acestei categorii vulnerabile, fiind de obligația statelor învecinate să asigure contracararea acestui fenomen.

4) În cazul unui aflux masiv de străini care vin direct din Ucraina, în circumstanțele în care se depășește capacitatea de procesare a punctului de trecere a frontierei de stat, autoritățile din Republica Moldova vor fi în imposibilitate de a crea puncte de trecere mobile, prevederi stipulate în pct. 9 a Dispoziției CSE nr. 11 din 17.03.2022.

Riscul: Nu va putea fi asigurată fluidizarea traficului în punctele de trecere, respectiv se vor crea blocaje, în special în punctele de trecere a frontierei de stat comune pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, va fi pusă în pericol securitatea statului prin prisma

creșterii trecerii ilegale pe segmentul verde și imposibilitatea dispunerii unor măsuri imediate pentru gestionarea fluxului masiv de refugiați.

5) Problematika traficului comercial de mărfuri, atestată actualmente în punctele de trecere rutiere aflate pe segmentul de frontieră moldo-român, a impus dispunerea unor mecanisme de decongestionare a traficului de camioane pe sensul de ieșire din țară, inclusiv prin aplicarea unor forme inovative de control pe teritoriul României (Dispoziția CSE nr.26 din 14.06.2022). Prin abrogarea prevederilor Dispoziției menționate supra, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și Serviciul Vamal vor fi în imposibilitate să activeze în punctele de trecere a frontierei de stat dintre Republica Moldova și România, situate pe teritoriul României.

Riscul: Formarea rândurilor mari la ieșirea din țară în toate punctele de trecere la frontiera moldo-română.

Concluzii privind riscurile la adresa securității transfrontaliere, ordinii și securității publice

În urma sistematizării, analizării și examinării informațiilor au fost identificate următoarele:

1. Lipsa stabilității în regiune, continuitatea războiului și imposibilitatea reîntoarcerii cetățenilor ucraineni în țara de origine;

2. Conform prognozelor specialiștilor în domeniul analizei informației, există în continuare riscul unui nou val de refugiați din Ucraina (numărul aproximativ al refugiaților nu poate fi estimat), orientat către Republica Moldova, care vor rămâne pentru a solicita azil sau drept de ședere, sau care o vor tranzita, fiind orientați în mare parte spre spațiul european. Pe perioada stării de urgență, autoritățile au avut la dispoziție instrumente (pârghii) pentru a gestiona eficient fluxul de emigranți, acțiuni care nu pot fi realizate în lipsa acestora;

3. Neprelungirea stării de urgență ar exclude facilitățile acordate prin deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale pentru gestionarea sistemului de migrație și azil al Republicii Moldova, în special afluxul sporit de străini care au intrat, tranzitat, ieșit de pe teritoriul țării, inclusiv procedura de relocare a străinilor. Totodată, gestionarea exclusiv prin instrumentele și pârghiile prevăzute de regimul stării de urgență a celor aproape 77.000 de străini refugiați din Ucraina, care în prezent se află pe teritoriul Republicii Moldova și dintre care o parte sunt încadrați în câmpul muncii, ar impune demararea procedurilor prevăzute de legislația în vigoare (la moment imposibil de realizat), după cum urmează:

– Acordarea, în termenii legali (până la 30 zile) a dreptului de ședere pe teritoriul Republicii Moldova (BMA al MAI fizic poate deservi până la o sută de cereri pe zi);

– Inițierea procedurii contravenționale în privința străinilor care nu s-au adresat la BMA al MAI, pentru acordarea dreptului de ședere pe teritoriul Republicii Moldova, în termenii prevăzuți de lege (art. 333 CC RM);

– Inițierea procedurii contravenționale în privința străinilor care nu s-au adresat la BMA al MAI, pentru acordarea dreptului de muncă pe teritoriul Republicii Moldova, în termenii prevăzuți de lege (art. 334 CC RM);

– Crearea indirectă a presiunii asupra gestionării sistemului de azil, ceea ce va crea imposibilitatea respectării cadrului legal, cazarea solicitanților de azil, impactul financiar major asupra APC și APL;

– Excluderea facilităților de cazare, fapt care ar genera destabilizarea ordinii publice, precum și încălcarea drepturilor omului.

În considerarea tuturor aspectelor prezentate, apreciem ca fiind oportună prelungirea stării de urgență, pentru a dispune de posibilitatea de intervenție promptă în cazul necesității luării unor decizii suplimentare celor instituite de cadrul juridic existent.

Recomandare

Se propune Guvernului Republicii Moldova de a înainta Parlamentului solicitarea de a prelungi starea de urgență pe întreg teritoriul țării, declarată prin Hotărârea Parlamentului nr. 41/2022 și prelungită prin Hotărârea Parlamentului nr. 105/2022, pentru o perioadă de 45 de zile, începând cu 24 iunie 2022.